

מקור החיים

כלל ה'

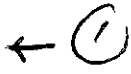
מצד החכמה

בכלל זה יבאר קצת אסור לשון הרע מענינים דבין אדם לחברו וענין שלילת המעלות ודיני לשון הרע שתלוי לפי האיש, ואסור לשון הרע על נכסי חברו, ובו ח' סעיפים.

לוח יומי:

שנה מעוברת - י"ח חשון, כ"ז אדר א', ד' תמוז.

א. פשם שאסור לבזות את חברו בענינים דבין אדם למקום, בן אסור לבזותו בענינים דבין אדם לחברו, ואפלו אם לא נתערב בהספור הנה (א) שום תערובות של שקר. ולא אכחד תחת לשוני, פי יש בזה שרשים וענפים רבים, והרבה פעמים ישמנה זה הדין ונבארם אם ירצה ה' לקמן בכלל י' בארקה, אך עתה נבאר מהם פרט אחד לאסור, אשר לא יפל בו שום ספק, והוא פגון שרואה לאחד, שבקש מאת חברו שילגנו מעות (אף שהוא מצות עשה דאורייתא (שמות כ"ב כ"ד) ד"אם בסף סלנה", וכמו שמפרש בספר המצות לרמב"ם), או שייטיב עמו בשאר טובות ולא היטיבו, או בלאוין דבין אדם לחברו, (ב) פגון, נקימה ונטייה, (ג) וכפי מה שמפרש, (ביומא כ"ג.) אינה היא נקימה ונטייה, עין שם) ביון (ד) שלא עשה לו רעה (וגם אין שום תועלת לאותו פלוגי שפנגדו בספורו את הנדר הנה לבני אדם), לכן ההולך ומגנה אותו בזה לפני אנשים, לשון הרע נקרא מן הדין. וכל זה אפלו אם רואה דבר זה בעצמו, ונתברר גם בן אצלו, שהנה יכול להיטיב עמו הטובה הזאת, אף לא היטיבו (ה) מפני

באר מיום חיים

- (א) שום תערובות. דאל"ה אסור אפילו אם מתכוין לקנא בזה לאמת ובענינים דבין אדם לחבירו, ועיין בשערי תשובה לר' יונה במאמר רכ"א ולקמן בכלל י' בס"כ בפרט הד' ובבאר מים חיים שם.
- (ב) כגון נקימה ונטייה. פירוש שראהו שעבר על לאו דלא חקום ולא חטור, וכמו שמפרש הגמרא ביומא (כ"ג ע"א) איזה היא נקימה וכו' כגון שלא השאיל לו כלי (או שאר עניני טובות כגון צדקה וגמ"ח ושאר טובות אשר בין אדם לחבירו וכמ"ש בספר יראים להרא"מ) עבור שזה לא השאיל לו מתחלה או לא היטיב עמו בשאר טובות ואיזה נטירה וכו'.
- (ג) וכפי מה שמפרש. אבל אם נקם ממנו ממש דהיינו שעשה לו רעה עבור זה, יוכלל דבר זה
- בשאר עניני עוולות אשר בין אדם לחבירו ויבואר דינו לקמן בכלל י'.
- (ד) שלא עשה לו רעה. דלא התיר ר' יונה בענינים דבין אדם לחבירו במאמר רכ"א, רק אם עשה לו רעה ממש עיין שם וכמה שכתב דומיא דעד אחד וזה לא שייך בענינינו.
- (ה) מפני רוע טבעו. לכאורה היה נראה דכל זה דוקא באיש אשר לא ראיתו רק פעם אחת או שתיים שעבר על עשה זו, אבל אם ראיתו הרבה פעמים שאין שום אחד מישראל משיג מאתו טובה והיה ביכלתו לעשות ולא היה מגיע לו מזה שום רעה, ואם כן עבר על עשה דאם כסף תלוה ועל לאו דהשמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכו', וכמ"ש ברבינו יונה במאמר ס"ז דהמונע את עצמו

מקור החיים

רע טבעו ושיף בזה כל חלקי האסור, אשר נתבאר בכלל העבר בסעיף ג' [ב'] לענין בין אדם למקום. ואפלו אם מניעת הטובה היתה לאדם אחד, והמספר מכון רק לקנאת האמת, וכל שכן אם מניעת הטובה היתה להמספר בעצמו, בנדאי אסור אחר כף לילף ולגנותו עבור זה, והעובר על זה, לבד שנקשל בעון לשון הרע, (ו) עוד נכשל בזה בלאו ד"לא תטר", ואם מכון בהספור שהוא לנקם ממנו עבור זה ולפרסם את רע לבבו לפני אנשים, עובר גם כן בלאו ד"לא תקם" (ויקרא י"ט י"ח), מלבד אסור לשון הרע.

לוח יומי: שנה פשוטה - י"ח חשון, י"ז אדר, י"ז תמוז. שנה מעוברת - י"ט חשון, כ"ח אדר א', ח' תמוז.

ב. והנה עד פה הצענו מעניני דבור האסור הרבה דברים, שהם משתנים לפעמים בדינא לפי הענין. ועתה בסעיפים הללו נדבר בחלק הגדול שבחלקיו, מפני שאין שום צד נכות על המספר, כי איננו מכון לשום תועלת, רק לספר בגנות חברו, והמכשלה בו יותר מצוי, שנקשלין בו במעט רב העולם ורק מצד חסרון ידיעה. ולכן אבקש, שאל יהיה לפלא בעיני הקורא במה שאאריך בו ואציע כל פקט בפרוש, כי אחשב, אולי יתן ה', שעל ידי זה תסור מעט מהמכשלה הגדולה הזו.

ואעו ואמר, אסור לבזות את חברו מצד חסרון שלמות המעלות שיש בו, הן בתקמה, הן בגבורה, הן בעשר וכל כהאי גוונא (וכל פיוצא בזה). ואפרש את דברי בכל הפרטים: הן בתקמה, כגון להציע לפני אנשים, איך שפלוגי איננו חכם, ולא מבעי אם הוא דבר שקר או הוא אמת במקצתו, והוא מנחם את

באר מים חיים

מלהלוח לעני עובר בלאו זה, ואם כן נראה לכאורה דדומה זה לשאר לאוין שבין אדם למקום, שאם בחנת אותו שאין פחד אלקים לנגד עיניו והרבה פעמים עבר על לאו זה, שוב איננו בכלל עמיתך ומותר לגנותו לעין כל, אבל באמת נראה לאסור זה מב' טעמים, חדא, דעל לאו שאין בו מעשה יראה דאין יוצא מכלל עמיתך ועיין בה"מ בסימן ל"ד ס"ב ובאתרונים שם לענין פסולי עדות. ועוד נראה באמת דבענינים אלו וכיוצא בזה אינו יוצא מעמיתך, אפילו לאותן הפוסקים דפליגי שם ארמב"ם לענין עדות, משום שהרבה רגילין העולם לטעות בהן מצד שרשי המצוה, או מצד אופני פרטיהם, שהם סוברים שהיא מדה טובה בעלמא ולא לאו גמור כאכילת חזיר וכדומה, או שאינם בטוחים בעיניו, או שמא עשה

מקור החיים

הדבר יותר ממה שהוא, בודאי עון גדול הוא עד מאד, והוא יותר חמור מסתם לשון הרע, והוא בכלל מוציא שם רע, כי הוא משפיל את חברו בשקריו. אך אפלו הוא אמת גמור ^{אמת} הלא כבר השרישונו כל הראשונים וכנ"ל בכלל א', דלשון הרע הוא אפלו על אמת. ודבר זה, דהינו, מה ששולל ממנו המעלות, בודאי גם כן בכלל לשון הרע הוא, דהלא כתב הרמב"ם בפ"ק א' דאבות ^{מ"ו} וזה לשונו שם: ולשון הרע הוא ספור רעות האדם ומומיו ולגנותו באיזה צד שיהיה מן הגנות, ואפלו אם יהיה המגנה חסר וכו'. וכמו שהאריך שם דלשון הרע נקרא אם הוא אמת מה שדבר עליו, עין שם. וגם ממה שכתב בפ"ק ז' מהלכות דעות (הלכה ה'), שלשון הרע נקרא דבר שגורם, אם יתודע זה לאנשים, להזיק לו בגופו או בממונו או להצר לו או להפחידו, נראה ברור, שחסרון שלילת המעלות לשון הרע גמורה הוא מן התורה, שאם נתבונן היטב נמצא, שיוכל להיות שייסבב על ידי זה הזק בממונו או להצר לו וכו'.

← 3

וראשונה נבאר את מה שאנו עוסקים בו עתה, דהינו, אם אמר עליו שאיננו חכם, אין חסרון גדול מזה על פי אמת, כי אם הוא עדין אינו נשוי, אם תפרסם זה לאנשים, לא ימצא מי שירצה להתחתן עמו, ואם הוא בעל עסק, אינה עסק שיש לו, הן אמנות או מלמדות, לא ימצא מי שירצה להתחבר עמו בעניניו, ובפרט אם הוא איש מורה הוראה בישראל, והוא אומר עליו לאנשים שאיננו חכם, מלבד שהוא אסור לשון הרע מן התורה, שבודאי אם תקבל זה לפני השומעים ויתפרסם זה בעיר, יסבב לו על ידי זה הפסד בממונו, שלא יהיה מי שירצה לילך אצלו לדין ולפשרה. וגם יוכל להסבב יותר מזה, שעל ידי סבת השפלתו לפני אנשי העיר, יסתלק לבסוף ממקומו על ידי זה, ודמו נדם ורעותיו תלוין בהמספר הזה, כי על ידי הלשון הרע שלו ירד עמו לחייו ממש, עוד הוא משפיל בזה מאד את כבוד התורה ולומדיה, ונקרא מבזה תלמיד חכם, שאמרו רז"ל, שאין לו רפואה למכתו, ועל ידי זה יתמוטט, חס ושלום, מאד מאד קיום התורה, כי אחר כך, אם יזהירם הרב על איזה מצנה מהתורה, לא יחושו כלל לדבריו, מפנין שפבר נתפרסם בעיניהם על ידי בעלי לשון הרע לאיש שאינו חכם

לוח יומי: שנה מעוברת - כ"י חשון, כ"ט אדר א', ט' תמוז.

ג. עוד אשאלך, אחי, על דבר פתוי הצר, שדבר זה איננו בכלל לשון הרע, שתבחן בעצמך, אם יתודע אליך בברור, שאחד פרסם עליך לאנשים שאינך חכם (וכיוצא בזה בשאר שלילת המעלות), כמה מהתרעומות הנה לך עליו עבור זה, והיית חושב עליו לאמר: מה סימני שטות ראה עלי? אין זה כי אם רע לב ובעל לשון הרע, שרצונו רק לגנות חברו ולהשפילו, וכשאתה עושה כן לחברך שבכמה ענינים הוא טוב יותר ממך לה' ולבריות, אין זה

מקור החיים

נחשב בעיניך לעון קלל, ראה את העורון הגדול שיש בזה. ובאמת כשדקדק בו, תמצא בזה הענין מחלקי אסור לשון הרע הרבה יותר מחלקים אחרים. אחד מתמת המספר, והוא, כי בשאר ענינים שהוא מספר על חברו, שעבר איזה אסור, הן בבין אדם למקום או בבין אדם לחברו, מצוי מאד כמה פעמים שהוא מכון רק לקנאת האמת, ואף שאין זה מועיל לדינא, וכנ"ל בכלל די סעיף ב' ובכלל זה סעיף א', על כל פנים מחשבתו לא הייתה לרעה, מה שאין כן בזה, שפונתו רק לגנות לחברו ולהשפילו, והיא מדה רעה מאד, כמו שכתוב בשערי תשובה לרבנו יונה.

עוד זאת מצד המקבל, כי בשאר עניני לשון הרע הנ"ל לא יתקבלו תכף דבריו, ובודאי יהיו הרבה מהשומעים ששיבוהו: כל זמן שאין אנו רואים בעינינו, לא נאמין, ובודאי מה שספרת, אף אם אמת הוא, מסתמא היה איזה סבה שהביאו לזה, כי בפשוטו אי אפשר להאמין עליו, ואם יתברר אחר כך שהוא שקר, יהיה המספר עבור זה לבוז ולקלון בעיני כל, מפני שהוציא שם רע על חברו, אבל בזה, אף אם ישפיל את חברו ויפרסמו לשוטה ולפתי לעין כל, ועל ידי זה יעשהו לבוז ולקלון בעיני אנשי העיר, מצוי מאד, בעונותינו הרבים, שאף אחד מהשומעים לא יעמד נגדו לומר: המעט דברך וחוס על כבוד ישראל, למה אתה צריך לבזותו כל כך? וכאלו לא עשה המספר שום עולה בזה, ועל המספר הזה נאמר (משלי ל' ב'): "אכלה ומתתה פיה ואמרה לא פעלתי און"*

ד. וכל זה פתבנו, אפלו אם לא אמר עליו, רק שאיננו חכם בעיני העולם, וכל שכן אם ספר על איש, שסוברים אנשי העיר (ח) שהוא חכם בתורה, והוא אמר עליו שאיננו חכם כל כך, רק מעט הוא יודע בתורה, ועל ידי זה נתמעט מדרגתו בעיניהם, בודאי הוא בכלל עון לשון הרע, ואפלו הוא אמת, בין שפונתו ללא תועלת רק להשפיל את חברו ממדרגתו לפני השומעים, פי על ידי זה, באיזה מצב שהוא עומד, יוכל להסבב לו לבסוף הנזק או על כל

* הגה"ה: ואם מכון בזה להשקיש המריבה, כגון, שהוא רואה לראובן, שיש לו שנאה על שמעון על איזה דבר שעשה לו, או שדבר נגדו, (ו) מתר לו לומר לראובן, שלא נתכונן בכל זה להמרים נגדו, רק ספת שטותו נרמזה לזה כדי להקל בזה השנאה שקלבו, ומצרה נמי איפא.

באר מים חיים

(ז) מותר לו לומר, וראיה לזה ממה שאמרו חז"ל (ח) שהוא חכם. ולא חקשה על זה מהא ראמרו בבבא מותר לספר לשון הרע על בעלי המחלוקת, אם קמא (ק"יז) א"ל ר' יוחנן ארי שאמרת נעשה על ידי זה חושקט המריבה כמו שמבואר לקמן בכלל ח' ע"ש. שועל, דלא חירש שם ר' יוחנן כלום במאמרו זה, דבלאו הכי ראו כולם שלא השיג על ר' יוחנן כלום.

מקור החיים

פנים צער מזה. ואציר שגני ציורים, כגון, לומר על הרב שבעיר לפני אנשי העיר, שאיננו חכם גדול בתורה, רק הוא יודע מעט את פסקי הלכות הנצרכות לו למעשה, אפלו הוא אמת, לשון הרע גמורה היא מדאורייתא, פי בזה הוא ממעט את כבודו לגמרי ויורד למתחתו ממש ומשפיל בזה כבוד התורה וקיום מצותיה וכנ"ל בסעיף ב'. או לומר מעין זה על מי שהוא עתה מחדש נשוי בעיר הזאת, פי בודאי יתמוטט לבסוף כבודו על ידי זה לפני קמיו ונחמותו ואנשי ביתו, פשיטודע להם, שמתזיקין אותו בעיר לבעל מעלה קטנה, ואין לה הזק וצער יותר מזה וכל פהאי גונא. וקשה לי לציר את הכל, אף (משלי ט"ו): "תן לחכם ויחכם עוד", פי לא באתי רק לעורר והמשפיל יבין את הכל מדעתו. ודע עוד דהוא הדין אם מספר על אמן לפני אנשים שאיננו אמן פראוי, גם זה לשון הרע גמורה הוא, דבזה בודאי שיק גם כן כל הטעמים, ואם איננו מכון בזה ובכל הנ"ל לגנותו, רק לתועלת, יבאר הכל אם ירצה ה' לקמן בכלל ט' בהלכות רכילות

לוח יומי: שנה פשוטה - י"ט חשון, י"ח אדר, י"ח תמוז. שנה מעוברת - כ"א חשון, ל' אדר א', י"ח תמוז.

ה. ועתה נבאר מה שפיתנו למעלה, הן בגבורה. הינו לספר על אחד לפני אנשי העיר שהוא בטבעו איש חלוש, תלוי בזה - אם לפי ענינו יוכל להסב לו מזה רעה, דהינו, אם הוא שקיר יום או מלמד וכיוצא באלו הרבה, אז בודאי בכלל עון לשון הרע הוא. ויהן בעשר, הינו לספר על אחד לפני אנשים שהוא איש עני, או איננו אמיד כמו שאומרים עליו בעיר, ומה שיש לו הוא חייב לאחרים כנגד זה, גם זה בכלל לשון הרע הוא. פי בודאי אם יתפרסם זה בעיר, לא ימצא אחר כך, מי שיתן לו באשראי, ויבוא מזה לידי הזק וצער גדול, ובזה יורד לחיו ממש. ועל הכל צריך האיש הנלכב לשום עניו, כיון שאינו מכון לתועלת, בודאי צריך לזהר מאד מאד, שלא יצא מזה קלקול

[אח"ח 1234567]

באר מים חיים

ודע דהוא הדין לאיש שהוא מפורסם בעיר לשבח עבור מדותיו הטובות או תורתו, ויבוא אחד ויאמר, אני מכיר את מקום תחנותו שהיה דר שם עד עתה, שם לא היו מחזיקין אותו כ"כ לחשוב. לא מיבעי אם הוא שקר בודאי הוא לשוה"ר גמורה, אלא אפילו אם הוא אמת עון גדול הוא מכמה טעמים, האחד דלפעמים אירע שהיו שונאים אותו שם עבור שהיה מוכיח תמיד להם במילי דשמיא וכמו שאחז"ל בכתובות (ק"ה ע"ב) או מפני הקנאה עבור תורתו אבל אם רואה שאנשי העיר רוצים למנות לאחד ומדותיו הטובות, וגם מצוי הוא מאד שלא שמע דבר זה שם באותה העיר מכולם רק מאנשים יחידים ומה יודע מה שבלב אתרים לומר מילתא דפסיקא מכולם שאינם מחזיקים אותו לחשוב כל כך, ולבר כל זה כיון שאינו מכון לשום תועלת רק שמקנא על מה שמחזיקין את חברו לחשוב ממנו, ומכין להשפיל את מדרגתו בעיניהם בכלל לשוה"ר הוא. וכל זה אם מכין המספר להשפיל את כבודו סתם, אבל אם רואה שאנשי העיר רוצים למנות לאחד

(6)

מקור החיים

שְׂבָאֲנוּ לְעִיל בְּכָל־ז'. (ואף שִׁירָאֲתִי מָאֵד לְהַעֲתִיק דִּין הַזֶּה מִפְּנֵי בְּעָלֵי הַלְשׁוֹן, שִׁשְׁשִׁי־שָׁמְעוּ עַל אֶחָד שָׁמֵץ דְּבַר מָה, תִּכְרַף יַחֲזִיקוּ אֶת הָאִישׁ הַהוּא לְמַחֲזֹק בְּרִשְׁעוֹ, וַיִּגְנוּ אֹתוֹ, וַיַּחֲלוּ אֶת הַהֶתֶר בְּסִפּוֹר הַזֶּה, עִם כָּל זֶה לֹא הִשְׁמַטְתִּיו, כְּמֵאֲמָרָם וְ"ל בְּבִבְא בְּתָרָא (דף ס"ט:) עַל רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי, אָמְרָה וַיִּמְהַאי קָרָא אָמְרָה, (הושע י"ד י'): "כִּי יִשְׂרָיִם דְּרַכִּי ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָּם וּפּוֹשְׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם").

לוח יומי: שנה פשוטה - ד' כסלו, ד' ניסן, ד' אב. שנה מעוברת - י"א כסלו, כ"א אדר ב', א' אב.

- ח. וְדַע, דְּמָה שֵׁישׁ אוֹמְרִים, (טו) דְּמִתֵּר לְסִפּוֹר לְשׁוֹן הָרַע עַל בְּעָלֵי הַמַּחֲלָקָת, (י"ו) דְּוָקָא אִם הוּא רוֹאֶה, שֶׁעַל יְדֵי שִׁיגְלָה לְפָנָי אֲנָשִׁים אֶת גְּדֹל תְּרַמִּיתָם בְּזֵה הָעוֹנֵן, וַיִּרְאוּ שְׂאִין הַדִּין עִמָּם, מִתּוֹךְ זֶה תִּשְׁבַּת הַמַּחֲלָקָת, אֲכָל בְּלָאו הִכִּי (בְּלֹא כ"ז) אִין שׁוּם חִלּוּק בְּדָבָר. גַּם צָרִיף לְאֵלוֹ הַפְּרִטִים שְׂאֲבָאָר:
- א) שֶׁהַדְּבָרִים, שֶׁעַל יָדֵן הַסֵּפֶם בְּדַעְתּוֹ שֶׁהֵם בְּעָלֵי מַחֲלָקָת, יִדַּע מַעֲצָמוֹ, וְלֹא יִסְמָךְ בְּזֵה עַל שְׁמִיעָה מֵאַחֲרִים, אִם לֹא (י"ח) שְׁנַתְּבָרָר לוֹ שֶׁהוּא אָמֵת.
- ב) צָרִיף (י"ט) שִׁיכּוֹן לְתוֹעֵלַת הַנַּ"ל, וְלֹא מִצַּד שְׁנֵאָה.

באר מים חיים

(טו) דמותר וכו'. כן הוא בירושלמי דפאה פ"א והביאו הסמ"ג במצותיו והגהת מיימוני בפ"ו מהלכות דיעות. ומה שכתבתי בשם י"א, הוא משום דהרי"ף והרא"ש בסוף פרק במה מדליקין שהביאו כל עניני לשון הרע לא הביאו להירושלמי זה, וגם הרמב"ם השמיטו, מכלל דלא סבירא להו, וכן כתב הגאון ר' רפאל ז"ל בספרו מרפא לשון דהרמב"ם לא סבירא ליה להיתר זה*.

(יז) דוקא וכו'. כ"כ בגליון הש"ס ירושלמי זז"ל, לשון הרע על בעלי מחלוקת, עיין מ"א סימן קנ"ו, והטעם בזה כדי להשקיט המחלוקת כמו החס דהגידו לדוד ענין אדוניהו שסיבב מחלוקת על מלכותו של שלמה וכשנודע לדוד נשקט הריב וכו'. ובוה נתיישב מה ששמעתי מקשים מהא דאמרינן במ"ק (דף ט"ז) וקיי"ל כן בשו"ע חו"מ דשליח ב"ד

* הגה"ה: ואפשר דלפי מה שביארנו בפנים דברי הירושלמי, גם הם יודו לזה לדינא אך הם הבינו את הירושלמי בפשיטות דבכל גווני מותר, ואם כן הירושלמי סותר לגמרא דידן דמ"ק כמו שנכתוב בס"ק שאחר זה, על כן השמיטו את הירושלמי הזה, ואין ראייה להיתר זה ממה שאמרו בגיטין (דף לא) מקמי פלגאה ניקום, דאפשר שאז היה מפורסם דבר זה שהוא פלגאה. ע"כ הגה"ה.

12 א וימי שם הלכט ויבין...
13 א וימי שם הלכט ויבין...
14 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות הנביא

15 א וימי שם הלכט ויבין...
16 א וימי שם הלכט ויבין...
17 א וימי שם הלכט ויבין...

לעזר רש"י

18 א וימי שם הלכט ויבין...
19 א וימי שם הלכט ויבין...
20 א וימי שם הלכט ויבין...

ליקוב רש"י

21 א וימי שם הלכט ויבין...
22 א וימי שם הלכט ויבין...
23 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

24 א וימי שם הלכט ויבין...
25 א וימי שם הלכט ויבין...
26 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

27 א וימי שם הלכט ויבין...
28 א וימי שם הלכט ויבין...
29 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

30 א וימי שם הלכט ויבין...
31 א וימי שם הלכט ויבין...
32 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

33 א וימי שם הלכט ויבין...
34 א וימי שם הלכט ויבין...
35 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

36 א וימי שם הלכט ויבין...
37 א וימי שם הלכט ויבין...
38 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

39 א וימי שם הלכט ויבין...
40 א וימי שם הלכט ויבין...
41 א וימי שם הלכט ויבין...

עין השגחה

נד מנחה

42 א וימי שם הלכט ויבין...
43 א וימי שם הלכט ויבין...
44 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

45 א וימי שם הלכט ויבין...
46 א וימי שם הלכט ויבין...
47 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

48 א וימי שם הלכט ויבין...
49 א וימי שם הלכט ויבין...
50 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

51 א וימי שם הלכט ויבין...
52 א וימי שם הלכט ויבין...
53 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

54 א וימי שם הלכט ויבין...
55 א וימי שם הלכט ויבין...
56 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

57 א וימי שם הלכט ויבין...
58 א וימי שם הלכט ויבין...
59 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

60 א וימי שם הלכט ויבין...
61 א וימי שם הלכט ויבין...
62 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

63 א וימי שם הלכט ויבין...
64 א וימי שם הלכט ויבין...
65 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

66 א וימי שם הלכט ויבין...
67 א וימי שם הלכט ויבין...
68 א וימי שם הלכט ויבין...

הנהגות וציונים

69 א וימי שם הלכט ויבין...
70 א וימי שם הלכט ויבין...
71 א וימי שם הלכט ויבין...

מחרוזות

72 א וימי שם הלכט ויבין...
73 א וימי שם הלכט ויבין...
74 א וימי שם הלכט ויבין...

מדרש

75 א וימי שם הלכט ויבין...
76 א וימי שם הלכט ויבין...
77 א וימי שם הלכט ויבין...

חביות

78 א וימי שם הלכט ויבין...
79 א וימי שם הלכט ויבין...
80 א וימי שם הלכט ויבין...

אתרתא

81 א וימי שם הלכט ויבין...
82 א וימי שם הלכט ויבין...
83 א וימי שם הלכט ויבין...

ברשות

84 א וימי שם הלכט ויבין...
85 א וימי שם הלכט ויבין...
86 א וימי שם הלכט ויבין...

במבטא

87 א וימי שם הלכט ויבין...
88 א וימי שם הלכט ויבין...
89 א וימי שם הלכט ויבין...

בפוריא

90 א וימי שם הלכט ויבין...
91 א וימי שם הלכט ויבין...
92 א וימי שם הלכט ויבין...

באושפוא

93 א וימי שם הלכט ויבין...
94 א וימי שם הלכט ויבין...
95 א וימי שם הלכט ויבין...

72 א

73 א

74 א

75 א

76 א

77 א

78 א

79 א

80 א

81 א

82 א

83 א

84 א

85 א

86 א

87 א

88 א

89 א

90 א

91 א

92 א

93 א

94 א

95 א

96 א

97 א

98 א

99 א

100 א

101 א

102 א

103 א

104 א

105 א

106 א

107 א

108 א

109 א

110 א

111 א

112 א

113 א

114 א

115 א

116 א

117 א

118 א

119 א

120 א

121 א

122 א

123 א

124 א

125 א

126 א

127 א

128 א

129 א

130 א

131 א

132 א

133 א

134 א

135 א

136 א

137 א

138 א

139 א

140 א

141 א

142 א

143 א

144 א

145 א

146 א

147 א

148 א

149 א

150 א

151 א

152 א

153 א

154 א

155 א

156 א

157 א

158 א

159 א

160 א

161 א

162 א

163 א

164 א

165 א

166 א

167 א

168 א

169 א

170 א

171 א

172 א

173 א

174 א

175 א

176 א

177 א

178 א

179 א

180 א

181 א

182 א

183 א

184 א

185 א

186 א

187 א

188 א

189 א

190 א

191 א

192 א

193 א

194 א

195 א

196 א

197 א

198 א

199 א

200 א

201 א

202 א

203 א

204 א

205 א

206 א

207 א

208 א

209 א

210 א

211 א

212 א

213 א

214 א

215 א

216 א

217 א

218 א

219 א

220 א

221 א

222 א

223 א

224 א

225 א

226 א

227 א

228 א

229 א

230 א

231 א

232 א

233 א

234 א

235 א

236 א

237 א

238 א

239 א

240 א

241 א

242 א

243 א

244 א

245 א

246 א

247 א

248 א

249 א

250 א

251 א

252 א

253 א

254 א

255 א

256 א

257 א

258 א

259 א

260 א

261 א

262 א

263 א

264 א

265 א

266 א

267 א

268 א

269 א

270 א

271 א

272 א

273 א

274 א

275 א

276 א

277 א

278 א

279 א

280 א

281 א

282 א

283 א

284 א

285 א

286 א

287 א

288 א

289 א

290 א

291 א

ברוך דיין האמת: בירושלים נפטר בשבת הגאון רבי שלמה רוזנר זצ"ל, משגיח בישיבת 'קול אריה' בירושלים ומראשי ישיבת 'כף החיים', לאחר ייסורים קשים ומרים והוא בן 68 בפטירתו.

הגר"ש זצ"ל נולד בכ"ב כסלו תש"י לאביו רבי יהושע רוזנר, היה השיעור הראשון של ישיבת תפרח בדרום והיה ממייסדי הישיבה.

בחיי חיותו העמיד תלמידים הרבה בישיבת 'כף החיים' בירושלים ובישיבת 'קול אריה'. היה ממקימי עולה של תורה והחדיר רבות את שמירת הלשון בתורת מרן בעל ה'חפץ חיים' זצ"ל.

מכריו סיפרו ל'בחדרי חרדים' כי ר' שלמה שקד על התורה יומם וליל השיב רבים מעוון וקירב רבים לאביהם שבשמים ביתו ברחוב אבינדב היה פתוח לרווחה לכל מבקש.

למרות ייסוריו הקשים והמרים קיבלם באהבה ובדומיה לצד קבלת כל אדם בסבר פנים יפות והתמדה בתורה בכל כוחו.

הלוויתו יצא הערב (מוצאי שבת פרשת ויקרא - החודש) מביתו רחוב אבינדב 9 בירושלים להר המנוחות, שם נטמן. במסע הלוויה השתתפו מאות בני אדם.

יושבים שבעה בביתו ברחוב אבינדב 9 בשכונת נווה צבי בירושלים.

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

לחפץ בחיים שנ"ת

ליבון שאלות מצויות

בהלכות לשון הרע

ערוך ע"י שלמה רוזנר

רח' אבינדב 9

ירושלים תובכ"א

שנת תשס"ד

מהדורת רביעית

בחוספת י"ז שאלות בחלק ד'

וי"ל דהתם מיירי שמגנהו בפני כל, וכזה לא התיר הח"ח אלא כשברור לו מי הוא בעל המחלוקת. אבל כאן מיירי רק שאומר לראובן שסיבת שטותו של שמעון גרמה לו. ואינו מפרסמו בפני כולם, לפיכך אפשר דשרי לומר כן אפילו אם אינו יודע בודאות ששמעון הוא האשם במריבה.

עכ"פ לא ברירא כוונת הח"ח דשרי לגנות את שמעון (אפילו כשאינו מגנהו בפני כל) אם שמעון אינו אשם במריבה. דדילמא כוונת הח"ח דוקא אם שמעון אשם. וסמך על דבריו בכלל ח'. לפיכך נראה שאין להקל בדבר לגנות את שמעון לומר שסיבת שטותו גרמה לו אם לא ברור לו ששמעון אשם במריבה*.

העולה מן האמור:

- א. אם היתה לראובן שנואה על שמעון שעשה לו דבר מה, מותר לומר לראובן שסיבת שטותו של שמעון גרמה לו כדי להקל השנואה שיש בלבו של ראובן על שמעון.
- ב. גראה דדוקא אם יודע ששמעון אשם במריבה, כגון שהתיריו כנגד ראובן, אז מותר לומר לראובן שסיבת שטותו של שמעון גרמה למריבה
- ג. אם אינו יודע בברור מי האשם במריבה, אזי שב ואל תעשה עדיף ולא יגנה את שמעון חנם אפילו להשקיש המריבה והשנואה.

* ונראה להוכיח דברינו ממה שכתב הח"ח הלכה זו בכלל ה'. שכלל זה מדבר בהלכה אם מותר למעט במעלות של חברו כגון לומר עליו "שאינו חכם", ואמר הח"ח לומר דבר זה, דעי"ז נשמע שאינו חכם ושולל מעלתו ונשמע שהוא טפש והוא לבט וקלון, ועל זה כתב הח"ח בהג"ה שאם מכיין להשקיש המחלוקת והמריבה מותר לומר "שסיבת שטותו גרמה לו", ומשמע שבאמת אותו אדם אינו חכם ואינו בר דעת, ולכן באופן כזה שיש תועלת להשקיש המריבה, כזה כתב הח"ח שמצוה נמי איתא להרגיע את הצד שכנגד ולהקל מעליו את שנואתו. אבל אם יש מריבה בין שנים ובה לפייס צד אחד ע"י שמגנה את הצד שכנגדו, מאיזה דין נקל לגנות צד אחד כשלא ברור שהצד השני צודק.

סימן י"א

לומר גנאי על אדם, כדי להשקיש מריבה

שאלה: ראובן שהתקטט עם שמעון, האם מותר ללוי לומר לראובן (כדי להשקיש את המריבה) גנאי קטן על שמעון כדי שלא יקפיד על שמעון.

תשובה: הח"ח בכלל ה' סעי' ג' בהג"ה כתב וז"ל "ואם מכיין בזה להשקיש המריבה כגון שהוא רואה לראובן שיש לו שנואה על שמעון על איזה דבר שעשה לו או שדובר כנגדו, מותר לו לומר לראובן שלא נתכוין בכל זה להתיריו כנגדו. דק סיבת שטותו גרמה לזה כדי להקל השנואה שבלבו, ומצוה נמי איכא עכ"ל הח"ח.

והביא הח"ח לזה ראייה שם בסק"ז ממה שאמרו חז"ל בירושלמי מסכת פאה פ"א "מותר לספר לשה"ר על בעלי המחלוקת" וכאר הח"ח בכלל ח' דכוונת הירושלמי אם עיי"ז תושקט המריבה מותר לספר לשה"ר. ולמד הח"ח מזה דכל שתושקט מחלוקת מותר לספר לשה"ר, וא"כ הוא הדין שיהא מותר לומר לאחד מבעלי המריבה גנאי על השני כדי שתושקט המריבה.

ויש לעיין דלקמן בכלל ח' סעי' ח' כתב הח"ח כמה תנאים, וכתב שלא ימחר להטיל שם בעלי המחלוקת על צד אחר. רק שיתבונן היטב על פי התורה מי הם בעלי המחלוקת, ואם אינו יכול לברר בדעתו עם מי הדין, שב ואל תעשה עדיף עכ"ל, ומדוע פה לא הוכיח תנאי זה, וא"כ יש להסתפק, האם התיר כאן הח"ח לומר לראובן שסיבת שטותו של שמעון גרמה לו, אפילו כשאינו יודע שהצדק עם ראובן. או שהח"ח כאן מיירי שיוודע ששמעון התיריו כנגד ראובן, ושמעון הוא האשם במריבה. אבל אם אינו יודע, אה"ע שאסור, וסמך הח"ח על מש"כ לקמן בכלל ח', והיה לח"ח לפחות להוכיח שיהיה בתנאים שכתב לקמן בכלל ח'

ויש לעיין לצד הראשון שכתבנו דשרי לגנות את שמעון גם אם אינו אשם למה נתיר כאן לגנות את שמעון חנם כדי להשקיש המחלוקת, ומדוע לקמן כתב דאם אינו יודע מי הוא בעל המחלוקת אזי שב ואל תעשה עדיף, וכאן כתב דמצוה נמי איכא